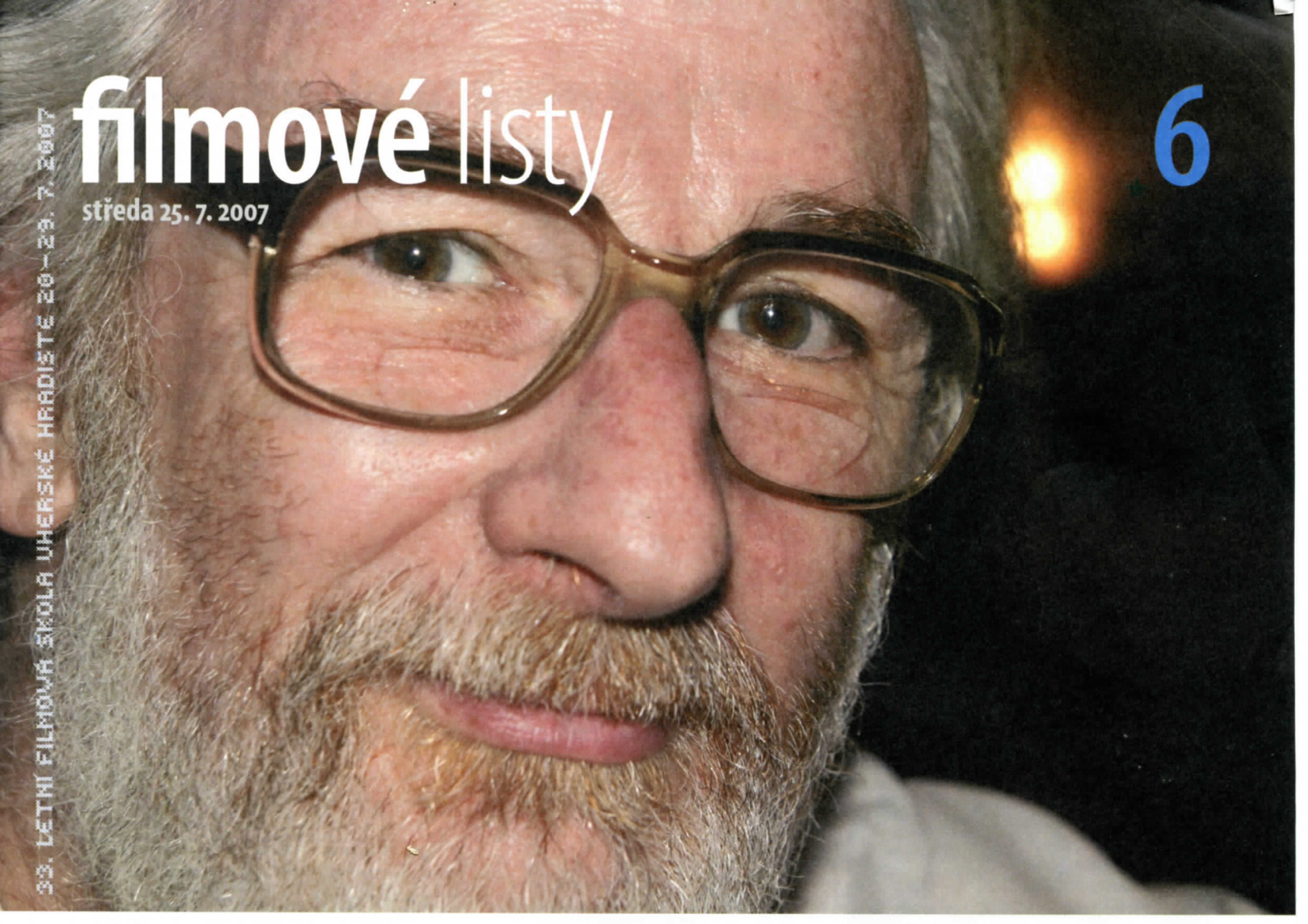

33. LETNÍ FILMOVÁ ŠKOLA UHERSKÉ HRADISTĚ 20-23. 7. 2007

filmové listy

středa 25. 7. 2007

6

David Crystal: Neologismy zbožňuji

rozhovor se světoznámým lingvistou, znalcem Shakespearova díla o proměnách jazyka a o síle umění

_ VE SVĚ KNÍŽE JAZYK A INTERNET SE STAVÍTE PROTI NĚKTERÝM SVÝM KOLEGŮM A ZASTÁVÁTE NÁZOR, ŽE INTERNET LIDSKÉ ŘEČI PROSPÍVÁ. V ČEM? NEPŘÍSPÍVÁ SPÍŠE NETSPEAK K RETARDACI JAZYKA, K JEHO ZJEDNODUŠOVÁNÍ A UNIFIKACI?

_ Úběc ne. Jde o to, že se akorát objevila další technologie. Nové styly neovlivňují to, jak lidé mluví. Já s vámi mluvím stejně, jako bych s vámi mluvil před deseti lety. Neslyšíte z mých úst internetový jazyk. Ale kdybych se teď na internet připojil nebo bych začal psát SMS, kde jsem omezen 160 znaky, musím svůj jazyk přizpůsobovat. Začnu používat zkratky. Textování a tradiční mluvení stojí vedle sebe. Stalo se jen to, že jazyk je teď bohatší o některé výrazy. Proto říkám, že je to pokrok jazyka a ne jeho retardace.

_ JEDNOU Z OBLASTÍ, KTEROU SE ZABÝVÁTE, JE TAKÉ TVORBA SLOVNÍCH NOVOTVARŮ. MÁTE NĚJAKÝ OBLÍBENÝ NEOLOGISMUS Z POSLEDNÍ DOBY? A JE NAOPAK NĚKTERÉ NOVÉ SLOVO, NA KTERÉ SI ASI NIKDY NEZVYKNETE?

_ Neexistuje žádný neologismus, který by se mi nelíbil. Každý vývoj jazyka mne fascinuje. Miluji slovo „blog“. V angličtině na základě tohoto slova vznikla spousta nových slov. I blog – bloguji, blogger – ten kdo bloguje, blogosphere – blogo-

sféra, a když hodně bloguji, říká se, že trpím blogodiarrhoea – blogovým průjemem. Proto neologismy zbožňuji.

_ NEOLOGISMUSY SE ZABÝVÁTE I V TVORBĚ WILLIAMA SHAKESPEARA. NAZÝVÁTE JE SÁM WILLIAMISMUSY. JE TO PODLE VÁS PRÁVĚ JAZYK, CO K SHAKESPEAROVÍ PO STALETÍ PŘITAHUJE STÁLE NOVÉ A NOVÉ FANOUŠKY JEHO DÍLA?

_ Většina světa se dnes k Shakespearovi dostává prostřednictvím překladů. Originální jazyk se v nich ztrácí. Myslím, že lidi přitahuje ze dvou důvodů. A není to věc příběhů. Ty jsou docela obyčejné – o žárlivosti, o hloupých lidech. To nejzajímavější je zachycení všech lidských charakterů a osudů. Jsou tam všichni. Paralelně sledujeme linii králů a nízkých vrstev. Když se dílo Shakespeara objeví v nějaké cizí zemi, všichni si je okamžitě přisvojí. Ve Francii, v Rusku říkají: Shakespeare je náš! A druhá věc je to, o čem ty postavy mluví. Lidé se mne často ptají, jaká je má oblíbená Shakespearova hra. Na to není odpověď, záleží na náladě. Když mám veselou náladu, přečtu si nějakou komedii. Když mám sebevražedné tendence, přečtu si Hamleta. Takže postavy, myšlenky, a teprve poté jazyk.

pokračování na str. 2

david crystal: neologismy...

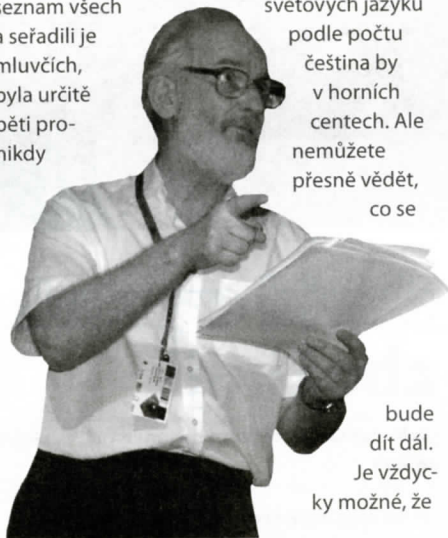
pokračování ze str. 1

_ ŘÍKAL JSTE, ŽE NEMÁTE RÁD, KDYŽ SE VÁS LIDÉ PTAJÍ NA OBLÍBENOU SHAKESPEAROVU HRU. KTERÉ FILMOVÉ ZPRACOVÁNÍ JEHO DÍLA SE VÁM LÍBÍ NEJVÍC?

_Kdybyste se mne zeptali před měsícem, tak bych pravděpodobně odpověď neznal. Ale teď jsem se právě podíval na Kozincevova *Krále Leara* a to mne naprosto převrátilo vzhůru nohama. V tuhle chvíli je to Kozincevův snímek. Pak asi Olivierův *Jindřich V.* Kvůli té kouzelné atmosféře. A pak *Romeo a Julie* od Baze Luhrmanna kvůli tomu, jak je to zmodernizováno a přesto je respektován text. Pokud je zachován shakespeareovský charakter, tak se modernizaci nebráním..

_ VE SVÉ PRÁCI SE KROMĚ VZNIKU SLOV VĚNUJETE TAKÉ OPAČNÉMU LINGVISTICKÉMU PROBLÉMU – ZANIKÁNÍ NĚKTERÝCH JAZYKŮ. MŮŽETE MI DŮVĚRNĚ SDĚLIT, JAK JSOU NA TOM SLOVANSKÉ JAZYKY? NEHROZÍ TŘEBA NĚJAKÉ BEZBEPEČÍ I ČESTINĚ?

_Já vím, že ve vaší historii bylo období, kdy byl váš jazyk velmi ohrožen. Ale když ji poslouchám, tak mluvíme o velmi zdravém a vyvíjejícím se jazyku. Kdybyste si udělali seznam všech světových jazyků podle počtu čeština by v horních centech. Ale nemůžete přesně vědět, co se

bude
dít dál.
Je vždyc-
ky možné, že

docela zdravý jazyk najednou přijde o všechny své mluvčí. Je důležité, aby všechny varianty češtiny byly zachovány a respektovány. Jazyk se vyvíjí. Postupují do něj anglicismy, zkracuje se. Na tom není nic špatného. Aby český jazyk zůstal zdravý, měl by respektovat různorodost, která se v něm objevuje, protože je to jen dobře.

_ POKUD BY SE HROZIVÉ PROGNOZY VĚDCŮ NAPLNILY A OPAKOVALA BY SE NAPŘÍKLAD HISTORIE ŘÍMSKÉ ŘÍŠE, KTERÝ JAZYK NAKONEC PODLE VÁS ZVÍTEŽÍ? BUDE TO ANGLIČTINA, ČINŠTINA, NEBO TŘEBA NĚJAKÝ NOVÝ JAZYK JAKO NETSPEAK?

_Otázky na budoucnost jsou vždycky velice nebezpečné. Kdo by si před tisíci lety představil, že v budoucnu nikdo nebude mluvit latinsky? Nikdo. Dnes je to totéž. V tuhle chvíli to nevypadá, že by se status angličtiny měl nějak změnit. Neustále se tento jazyk rozrůstá. Existují i jiné jazyky, které čekají na svou chvíli. Španělština je nejrychleji se rozrůstající jazyk na světě. A proč ne třeba arabština? Řekněme například, že Al-Káida vyhraje a všichni budeme mluvit arabsky. Otázka jazyka je velmi často politická.

_ VE SPOLUPRÁCI S PŘÍTOMNÝM MICHAЕLEM HAVASEM PŘIPRAVUJETE FILM BRAZILSKÝ SEN VYPOVÍDAJÍCÍ O BRAZILSKÉM KMENI KRENAKŮ, KTERÝ ZTRÁCÍ SVŮJ JAZYK. MYSLÍTE SI, ŽE PRÁVĚ TENTO ZPŮSOB – INFORMOVAT O SITUACI POMOCÍ FILMU MŮŽE BÝT CESTOU K ZASTAVENÍ VYMÍRÁNÍ JAZYKŮ?

_Odpověď zní ano. Ale ne úplně. Film je nejmocnější médium na světě. Veškeré umění je velice silné. Umění přitahuje publikum. Pokud by někdo chtěl vyjádřit nějaký názor, mohl by jít za akademiky a ti by napsali nějakou knihu, ale knihy nikdo nečte. Mohl by jít za politiky, ale těm zas nikdo nevěří. Je pravděpodobnější, že film nebo obraz donutí lidi zajímat se o věc.

Zuzana Mildeová, Alžběta Šachová